Eduskunnan lakivaliokunnalle
LaV@eduskunta.fi

Eduskunnan lakivaliokunnan lausuntopyyntö

HE 46/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle tietosuojalain ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain seuraamussäännösten muuttamiseksi

Kirjallinen asiantuntijalausunto

Asiantuntija Käräjätuomari Jesse Numminen ja hallinnollinen lakimies Jenny Koivisto

Helsingin käräjäoikeus kiittää mahdollisuudesta lausua oikeusministeriön 1.9.2026 antamasta vastineesta koskien otsikon lakihanketta.

Muutosehdotukset rangaistussäännöksiin

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 40/2026) esitetyn mukaisesti säännöksistä koskien seuraamusmaksujen määräämistä viranomaisille luovuttaneen. Käräjäoikeus katsoo oikeusministeriön vastineessa esitettyjen tietosuojalain 26 § ja rikosasioiden tietosuojalain 61 §:n rangaistussäännöksiä koskevien muutosehdotuksien olevan tarpeellisia ja perusteltuja (s. 9–12).

Aineellisen viittaussäännöksen säätäminen pelkästään informatiivisen sijasta on kannatettavaa. Virkarikossääntely on erityisesti rikoslain 40 luvun 9 ja 10 §:n tapauksessa blankorangaistussääntelyä. Ehdotetuissa uusissa rangaistavan menettelyn kuvaavissa säännöksissä on laillisuusperiaate huomioiden riittävän selkeästi määritelty rangaistavuuden ala eli rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän vastuulle kuuluvien velvoitteiden rikkominen. Nämä velvoitteet on puolestaan määritelty tarkemmin tietosuoja-asetuksessa ja rikosasioiden tietosuojalaissa. Velvoitteita ei ole mahdollista eikä tarvettakaan yksilöidä tarkemmin ehdotetussa rangaistussäännöksessä.

Vastineessa todetuin tavoin rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä ovat eri oikeussubjekteja kuin viranomaisen palveluksessa olevat virka- ja työsuhteiset henkilöt (s. 10–11). Ehdotetuilla uusilla rangaistussäännöksillä on mahdollista riittävällä tavalla linkittää tietosuojalainsäädännön tarkoittama organisatorinen vastuu sen järjestämisestä vastuussa oleviin yksittäisiin virkamiehiin tai työntekijöihin. Tämä tarkoittanee pääasiassa johdon vastuuta vastineessa todetuin tavoin (s. 10). Eri viranomaisten ja muiden julkishallinnon toimijoiden toisistaan huomattavasti poikkeavat organisatoriset rakenteet eivät

mahdollista vastuun kohdentamista säädöstasolla tarkemmin.

Käräjäoikeus pitää vastineessa yksilöidyin ja perustelluin tavoin (s. 10–11) tarkoituksenmukaisena säätää soveltamisalan ulottamisesta myös julkisyhteisön työntekijöihin eikä vain virkamiehiin.

Oikeusministeriön ehdottamat muutokset voitaneen tehdä vastinemenettelyssä.

Vaikutusarvioinnista

Rekisterinpitäjän velvollisuuksien rikkomista tai laiminlyöntiä koskevia virkarikostapauksia ei ilmeisesti juurikaan ole (s. 14). Tietosuojaan liittyvät kysymykset tulevat luultavasti entisestään monimutkaistumaan ja laajentumaan tulevaisuudessa myös valtionhallinnossa. Muun muassa uusien henkilötietoja sisältävien järjestelmien käyttöönotto sekä tiedon ja sen siirtämisen sähköistyminen lisäävät rekisterinpitäjien vastuuta ja samalla myös mahdollisuuksia velvollisuuksien laiminlyöntiin. Ehdotetun mukainen oikeustilaa selkeyttävä sääntely madaltanee osaltaan syytekynnystä.

Käräjäoikeus kiinnittää huomiota siihen, että yksittäisenkin tämäntyyppisen virkarikosasian käsittely oikeusprosessissa on haastavaa ja vaatii huomattavasti resursseja. Tämä on syytä huomioida vaikutustenarvioinnissa yleisten tuomioistuinten resurssoinnin kannalta.

Muuta

Käräjäoikeus kiinnittää erillisenä asiana huomiota ehdotukseen tietosuojalain 24 §:n 5 momentin muuttamisesta. Muutosehdotus vaikuttaa sanamuotonsa puolesta johtavan epätarkoituksenmukaisiin tilanteisiin. Esimerkiksi kaksi vuotta kestäneen rikkomuksen tai laiminlyönnin vanhentumisaika näyttäisi jäävän paljon lyhyemmäksi kuin yksittäisen rikkomuksen tai laiminlyönnin vanhentumisaika. Jatkuvan rikkomuksen tai laiminlyönnin asettaminen eri asemaan kuin yksittäisen rikkomuksen tai laiminlyönnin ei vaikuta perustellulta. Nykyinen muotoilu vaikuttaa toimivalta. Mikäli 10 vuoden vanhentumisaikaa pidetään liian pitkänä, on sen lyhentämistä mahdollista harkita tämänhetkisen muutosehdotuksen sijasta.

Lausunnon ovat valmistelleet käräjätuomari Jesse Numminen ja hallinnollinen lakimies Jenny Koivisto

Helsingin käräjäoikeus

Sirpa Pakkala

Laamanni

Jakelu Lakivaliokunta

Tiedoksi käräjätuomari Jesse Numminen
hallinnollinen lakimies Jenny Koivisto

Digitaalinen PDF-allekirjoitus / Digital PDF-signatur
Sirpa Pakkala
Laamanni
Helsingin käräjäoikeus
sirpa.pakkala@oikeus.fi
Asian tunnus / Ärende-ID: HKIKO/5088/2026
Asiakirjan tunnus / Dokument-ID: HKIKO-AK-2026-13233
09.09.2026 12:55:33